

Gustavo Ghidini: Inovace, hospodářská soutěž a spotřebitelský blahobyt v právu duševního vlastnictví

Nakladatelství Edward Elgar Publishing Limited, 2010

Zuzana Tonarová*

Autorem knihy *Inovace, hospodářská soutěž a spotřebitelský blahobyt v právu duševního vlastnictví* (originální název: *Innovation, Competition and Consumer Welfare in Intellectual Property Law*) je italský profesor práva Gustavo Ghidini (nar. 1941 v Parmě v Itálii¹), který vyučuje právo duševního vlastnictví a soutěžní právo na univerzitě v Miláně. V těchto oblastech je autorem mnoha publikací², které nebývají koncipovány jako monotónní učebnice práva, ba naopak jsou plné pro a protiargumentů, zajímavých úvah a nových hypotéz. Gustavo Ghidini vždy prosazuje jako hlavní cíl antitrustové a duševně-právní ochrany efektivnost, která je podle něj nejdůležitějším měřítkem pro regulaci a rozhodovací procesy v souvislosti s trhem. Na druhou stranu uznává i názor, že v některých případech musí být chráněni také slabší soutěžitelé na trhu, a to za účelem ochrany soutěže jako celku. Za neméně důležitý cíl považuje blahobyt spotřebitele a prosazování principu volné soutěže na trhu³.

Tuto knihu můžeme zařadit do právní oblasti duševního vlastnictví a do problematiky střetů ochrany práv duševního vlastnictví a ochrany hospodářské soutěže. Autor poměrně podrobně z různých perspektiv analyzuje jednotlivé instituty práva duševního vlastnictví a zkoumá jejich efektivnost, jejich dopad na hospodářskou soutěž a jejich prospěch, respektive neprospěch pro spotřebitele. V knize jsou kriticky hodnoceny aktu-

ální vývojové trendy a zároveň jsou zpochybňovány některé tradiční přístupy.

Kniha je systematicky rozdělena do pěti částí, které se dále dělí na jednotlivé dílčí kapitoly. Úvodní část knihy nastiňuje základní paradigmaty a ústavní rámec práva duševního vlastnictví a zmiňuje také vůdčí principy pro aplikaci práva duševního vlastnictví a posuzování jeho souvislosti s neférovou soutěží. Za tyto principy autor považuje jednak princip numerus clausus, tedy princip striktně zákonně definovaného počtu a druhů práv duševního vlastnictví, a dále prosazování pro-soutěžního výkladu práva duševního vlastnictví. Autor také upozorňuje na současný protekcionistický trend interpretace práva duševního vlastnictví, který dle jeho názoru představuje riziko spočívající v upřednostnění ochrany dominantního podniku před podporou inovací a soutěže. Konkrétně se autor zmiňuje o „směřování spíše k monopolu nežli k soutěži“, což jsou tendence nebezpečné pro všechny hráče na trhu, ať už jde o malé podniky či o spotřebitele.

Další tři části knihy jsou zaměřené na jednotlivé instituty práva duševního vlastnictví, tedy patenty, autorské právo a ochranné známky. Každý s těchto institutů je vždy nejprve obecně rozebrán, a to často i z historické a ekonomické perspektivy a také z pohledu evropské judikatury i rozhodovací praxe v USA.

Nejprve se autor v části 2 zabývá patenty, coby ochranou inovací neboli monopolu s „pro-soutěžními protilátkami“, přičemž se zejména orientuje na podstatu a podmínky pro udělení patentu a nastiňuje rámec a omezení exkluzivních práv, která patent přináší. Autor přitom zmiňuje úpravu patentů podle Evropské patentové úmluvy, dotýká se nové úpravy jednotného evropského patentu (která není dosud účinná) a také mezinárodní úpravy patentu podle Dohody TRIPS. V závěru kapitoly autor nastiňuje své návrhy na zlepšení patentového systému, jako například rozšíření možností pro udělování nucených licencí (např. v případě standardů), směřování patentového práva jako více pro-soutěžního, uznání patentovatelnosti počítačových programů jako takových, rozšíření použití dodatkového ochranného osvědčení a podobně.

* Mgr. Ing. Zuzana Tonarová, doktorandka Katedry obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

¹ K životopisu Gustava Ghidiny viz. např. Gustavo Ghidini. Dostupné z: <http://www.martindale.com/Gustavo-Ghidini/1227522-lawyer.htm>, dne 15. 8. 2012.

² Gustavo Ghidini je autorem například následujících monografií: GHIDINI, G. *Intellectual Property and Competition Law. The Innovation Nexus*, Edward Elgar, Cheltenham, U.K., 2006; GHIDINI, G. *From here to eternity? On the overlap of shape trade marks with design protection*, in *Technology and Competition. Contributions in Honour of Hanns Ullrich*, Lancier, Bruxelles, 2009, p. 83.

³ K tomu blíže slova Giuliana Amato v předmluvě k recenzované knize Ghidini, G. *Innovation, Competition and Consumer Welfare in Intellectual Property Law*. Cheltenham: 2010, Edward Elgar Publishing Limited, 279 s.

V části 3 autor rozebírá institut autorského práva a sleduje také jeho vývojovou perspektivu. Nejprve se věnuje srovnání ochrany autorskoprávní a patentové a zabývá se základními rozdíly mezi těmito dvěma instituty. Přitom se zaměřuje zejména na rozdíly spočívající v odlišném pojetí originality výsledku, v otázce potřeby registrace, nutnosti zveřejnění chráněného předmětu, délky trvání ochrany či možnosti obrany proti hanobení díla. Autor se kriticky zabývá také dopadem směrnice 2001/29/ES⁴, která harmonizovala úpravu autorského práva a související práva v oblasti informatiky. Dále se věnuje technologickému autorskému právu, kam patří zejména počítačové programy a databáze.

Část 4 je věnována problematice ochranných známek, a to zejména z pohledu zhodnocení evropské reformy v této oblasti. Touto reformou autor myslí zejména přijetí směrnice 89/104/EEC⁵ a nařízení č. 40/94/EC⁶, tedy předpisů, kterými bylo harmonizováno právo členských států týkající se ochranných známek a zavedena ochranná známka Společenství. Autor na této reformě kritizuje zejména povolení pouta mezi podnikem a ochrannou známkou (známka může patřit i fyzické osobě), v důsledku čehož je více chráněna „reklamní funkce“ známky. Autor upozorňuje, že tato koncepce ochranné známky může jednodušeji vést ke klamání spotřebitele z hlediska zdroje produkce, čímž je pak potlačena primární funkce ochranné známky. Autor také kriticky hodnotí dopady reformy na hospodářskou soutěž, ceny, sklon k inovacím a podobně.

V závěrečné kapitole se autor zabývá duševním vlastnictvím a regulací soutěže, tedy souvislostmi mezi jednotlivými instituty práva duševního vlastnictví a ochranou hospodářské soutěže (tj. soutěže jako tako-

vě) a nekalou soutěží (tj. ochranou soutěžitelů). Zmiňuje některé možné důsledky střetů práva duševního vlastnictví a ochrany hospodářské soutěže jako třeba tzv. „patentový únos“⁷ a zabývá se také vztahem mezi duševním vlastnictvím a vznikem tržní síly. V těchto souvislostech autor připomíná případy z evropské i americké judikatury, které nejvýznamněji formovaly přístup k těmto problémům.

Kladem této publikace je zajisté její čtivost a pestrost. Kniha na jednu stranu rozebírá teoretická východiska, historický vývoj či analyzuje právní úpravu, na druhou stranu dokáže vtáhnout čtenáře do děje zajímavými příklady z rozhodovací praxe, nekonvenčními názory či hypotézami. V některých případech uvádí také zkušenosti z právní praxe v Itálii⁸, případně uvádí, jak by se z ní mohli ostatní poučit. Autor také často srovnává přístup v Evropě a v USA k jednotlivým problémům.

Kniha je přínosná také z toho důvodu, že přináší podrobný rozbor základních institutů práva duševního vlastnictví z různých pohledů. Ačkoliv je autor v knize poměrně kritický, snaží se na oplátku navrhnout nová řešení, která považuje za více efektivní, než je současný stav. Při řešení jednotlivých problémů autor postupuje prakticky a snaží se podrobně navrhnout předpoklady pro fungování svých návrhů. Svě návrhy směřuje zejména k většímu podněcování hospodářské soutěže a blahobytu spotřebitelů.

Výhodou této knihy je také její aktuálnost, neboť ochrana duševního vlastnictví a její možné konflikty s ochranou hospodářské soutěže a zejména zneužitím dominantního postavení je poměrně ožehavým tématem. Publikace je pravděpodobně více zajímavá pro teoreticky zaměřené právníky, kteří mají zájem komplexně pochopit rozebíranou problematiku, může být však užitečnou inspirací také pro praktikující právníky zabývající se touto oblastí.

⁴ Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady z 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

⁵ První směrnice rady ze dne 21. prosince 1988, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách (89/104/EHS) (nyní v kodifikované verzi jako Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/95/EC).

⁶ Nařízení (ES) č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství (nyní v kodifikované verzi jako Nařízení (ES) č. 207/2009).

⁷ Jedná se o poměrně aktuální problematiku spojenou se standardizací. Autor v této souvislosti připomíná známý případ patentového únosu ve věci Rambus Inc., s. 211.

⁸ Srov. např. uvedení reformy v Itálii provedené Zákoníkem průmyslového vlastnictví z roku 2005, s. 58.